acolveta
ACCURATE VETTING

SKDM ve Sürdürülebilirlik Terimler Sözlüğü

31 terim · 6 başlık

Türkçe tanımlar ve İngilizce karşılıklar

Son güncelleme: 31 Ekim 2026

SKDM/CBAM · TSRS · GRI · IFRS S1/S2

Emisyonlar · Aktörler · Sistem sınırları

1. Uluslararası ve ulusal sistemler

AB Sınırda Karbon Düzenleme Mekanizması (AB SKDM / CBAM)

Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)

AB'ye ithal edilen belirli malların gömülü emisyonlarını ele alan ve karbon kaçağını önlemeyi amaçlayan mekanizmadır. Kapsam, ilgili CN kodu ve yürürlükteki AB kurallarıyla belirlenir.

7552 sayılı Kanun m.2(bb) Türkiye'nin kendi SKDM'sini tanımlar; m.8(1)(ç) bu mekanizmanın kurulabilmesine dayanak oluşturur. Bu ulusal kavram AB SKDM ile aynı sistem değildir. Kaynak [11].

Kaynak [1], [11]

Emisyon Ticaret Sistemi (ETS)

Emissions Trading System

Emisyonların belirlenen bir üst sınır ve tahsisat sistemi çerçevesinde yönetildiği, tahsisatların alınıp satılabildiği piyasa mekanizmasıdır. AB ETS'nin hukuki temeli 2003/87/AT sayılı Direktiftir; TR ETS ayrı bir ulusal sistemdir.

Kaynak [9]

2. Kurumsal raporlama ve ESG standartları

Çevresel, Sosyal ve Kurumsal Yönetişim (ÇSY)

Environmental, Social and Governance (ESG)

Bir kuruluşun çevre, insanlar ve yönetişimle ilişkili etkilerini, risklerini ve fırsatlarını ele alan başlıklardır. ESG tek başına bir raporlama standardı veya tek tip puanlama yöntemi değildir; seçilen çerçevenin amacı ve kapsamı önemlidir.

Kaynak [3]

Sürdürülebilirlik Raporlaması

Sustainability Reporting

Bir kuruluşun sürdürülebilirlikle ilgili etkileri, riskleri, fırsatları ve performansı hakkında bilgi açıklama sürecidir. Hedef kullanıcılar ve önemlilik yaklaşımı kullanılan standarda göre farklılaşır.

Kaynak [3]

2. Kurumsal raporlama ve ESG standartları — devam

Türkiye Sürdürülebilirlik Raporlama Standartları (TSRS)

Turkish Sustainability Reporting Standards

KGK tarafından yayımlanan, sürdürülebilirlikle ilgili finansal bilgiler ile iklim açıklamalarını düzenleyen standartlardır. Zorunlu uygulama, KGK'nın kapsam kararlarında belirlediği işletmeler ve koşullar için geçerlidir; kapsam dışındaki işletmeler gönüllü uygulayabilir.

Kaynak [5]

Küresel Raporlama Girişimi (GRI)

Global Reporting Initiative

GRI Standartları, kuruluşların ekonomi, çevre ve insanlar üzerindeki en önemli etkilerini raporlamasına odaklanır. Önemli konular etki önemliliği açısından belirlenir.

GRI'nin etki önemliliği yaklaşımı, finansal önemliliği de kapsayan çifte önemlilikle birebir aynı değildir.

Kaynak [3]

IFRS S1 ve IFRS S2

IFRS Sustainability Disclosure Standards

ISSB'nin IFRS S1 standardı sürdürülebilirlikle ilgili finansal açıklamaların genel hükümlerini; IFRS S2 ise iklimle ilgili risk ve fırsatlara ilişkin açıklamaları düzenler. Yönetişim, strateji, risk yönetimi, metrikler ve hedefler birlikte ele alınır.

Kaynak [4]

Döngüsel Ekonomi

Circular Economy

Atık ve kirliliği tasarımla önlemeyi, ürün ve malzemeleri değerini koruyarak dolaşımda tutmayı ve doğayı yenilemeyi amaçlayan ekonomik yaklaşımdır. Yalnızca geri dönüşüm faaliyetleriyle sınırlı değildir.

Kaynak [10]

3. SKDM hesaplama ve emisyon kavramları

Karbon Ayak İzi

Carbon Footprint

Bir kuruluş, ürün veya faaliyetin belirlenmiş sınırlar ve yöntem çerçevesindeki sera gazı emisyonlarının CO_2 eşdeğeri olarak ifade edilmesidir. Kurumsal envanter ile ürünün gömülü emisyon hesabı farklı sınırlar kullanabilir.

Kaynak [7]

ISO 14064 Standartları

Greenhouse gases — ISO 14064 series

Sera gazı hesaplama ve raporlamasıyla ilgili standart ailesidir. ISO 14064-1 kuruluş envanterlerine, ISO 14064-2 emisyon azaltım/giderim projelerine, ISO 14064-3 ise sera gazı beyanlarının doğrulanması ve geçerli kılınmasına odaklanır.

ISO 14064 kapsamında hazırlanmış bir çalışma, SKDM'nin yöntem ve doğrulama gerekliliklerini kendiliğinden karşılamaz.

Kaynak [6]

3. SKDM hesaplama ve emisyon kavramları — devam

Gömülü Emisyonlar

Embedded Emissions

AB SKDM'de gömülü emisyonlar, kapsamdaki ithal mala üretim yöntemine göre atfedilen doğrudan emisyonları ve uygulanabildiği ölçüde dolaylı emisyonları içerir. Hesaplama, ürünün CN kodu ile AB metodolojisindeki sistem sınırlarına göre yapılır.

Türkiye'de 7552 sayılı Kanun m.2(ı) tanımı ile AB SKDM'nin ürün bazlı hesaplaması aynı değildir. Ayrıntı için kaynaklar [1], [2], [11].

Kaynak [1], [2], [11]

Doğrudan Emisyonlar — SKDM

Direct Emissions

Malların üretim süreçlerinden kaynaklanan emisyonlardır. Üretimde tüketilen ısıtma ve soğutmanın üretiminden kaynaklanan emisyonlar, bunların nerede üretildiğine bakılmaksızın bu tanıma dahildir.

SKDM tanımı kurumsal Scope 1 ile birebir eşitlenmez. Örneğin dışarıdan alınan ısıya ilişkin sınıflandırma çerçeveye göre farklılaşabilir.

Kaynak [1]

Dolaylı Emisyonlar — SKDM

Indirect Emissions

Malların üretim süreçlerinde tüketilen elektriğin üretiminden kaynaklanan emisyonlardır; elektriğin üretildiği yer bu tanımı değiştirmez.

GHG Protocol Scope 2, satın alınan elektrik yanında ısı, buhar ve soğutmayı da kapsar. Bu nedenle SKDM dolaylı emisyonlarıyla birebir aynı değildir.

Kaynak [1]

Proses Emisyonları

Process Emissions

Asıl amacı ısı üretmek olmayan madde reaksiyonları veya dönüşümlerinden kaynaklanan, yanma dışındaki sera gazı emisyonlarıdır. Metal bileşiklerinin indirgenmesi ve karbonatların ayrışması bu kapsamda değerlendirilen süreçlerdendir.

Kaynak [2]

Varsayılan Değer

Default Value

Bir malın gömülü emisyonunu temsil etmek üzere ikincil verilerden hesaplanan veya elde edilen değerdir. SKDM'de kullanılacak değer, ilgili malın CN koduna ve geçerli ülke/üretim rotası kurallarına göre seçilir.

Güncel tablo ve uygulanabilir ek oran kontrol edilmelidir; varsayılan değer sertifika satış fiyatı değildir.

Kaynak [1]

4. SKDM aktörleri ve yükümlülükler

İşletmeci (Tesis İşleticisi)

Operator

AB dışındaki bir tesisi işleten veya kontrol eden kişidir; tesisi kontrol eden ana şirket de bu tanıma dahil olabilir. Üretim verisinin hazırlanmasındaki rol, tesisin işletilmesi veya kontrolüyle ilişkilidir.

Her ihracatçı otomatik olarak işletmeci değildir; üretim yapmayan bir ticaret şirketinin rolü farklı olabilir.

Kaynak [1]

Yetkilendirilmiş SKDM Beyan Sahibi

Authorised CBAM Declarant

Yetkili makam tarafından SKDM kapsamında yetkilendirilmiş kişidir. Uygun koşullarda AB'deki ithalatçı veya dolaylı gümrük temsilcisi bu statüyle yıllık beyanı sunar ve sertifika teslimini yürütür.

Kaynak [1]

SKDM Sertifikası

CBAM Certificate

Mallarda gömülü bir ton CO_2 eşdeğeri emisyona karşılık gelen elektronik sertifikadır. İlgili sertifika sayısı, SKDM kapsamındaki hesap ve uyarlama kurallarına göre belirlenir.

Kaynak [1]

5. Üretim, süreç ve sınırlar

Sistem Sınırı

System Boundary

Aynı toplulaştırılmış mal kategorisindeki malların gömülü emisyon hesabına dahil edilen kimyasal veya fiziksel süreçler grubudur. Hangi faaliyetlerin ve akışların hesaba gireceğini belirlemeye yardımcı olur.

Kaynak [2]

Öncül Madde

Precursor

Bir üretim sürecine girdi olarak dahil edilen ve SKDM Tüzüğü Ek I'deki mal listesinde yer alan malzemedir. İlgili öncüllerin gömülü emisyonları, ürün ve süreç kurallarına göre karmaşık malın hesabında dikkate alınır.

Kaynak [2]

Veri Akışı Faaliyetleri

Data Flow Activities

Birincil kaynak verilerinden emisyon raporu hazırlamak için gerekli verilerin elde edilmesi, işlenmesi ve yönetilmesine ilişkin faaliyetlerdir. Sayaç kayıtlarının toplanması, kontrol edilmesi ve hesap dosyasına aktarılması bu akışa örnektir.

Kaynak [2]

Kaynaklar ve kullanım notu

Bu sözlük, AB SKDM ve Türkiye mevzuatındaki kavramları birbirinden ayırır. Emisyon sınırları ve raporlama kapsamı, ilgili sistemin kendi düzenlemelerine göre değerlendirilmelidir. Genel bilgilendirme amaçlıdır; hukuki görüş veya tesis özelinde uygunluk değerlendirmesi değildir.

Türkiye'nin 7552 sayılı Kanun m.2(bb) ile tanımlanan SKDM'si, m.8(1)(ç) uyarınca kurulabilecek ulusal mekanizmadır. Kanunun m.2(ı) tanımı, üretimdeki doğrudan emisyonlara ek olarak elektrik, ısı, buhar, soğutma ve basınçlı hava kullanımından doğan dolaylı emisyonları sayar. AB SKDM'de kapsam CN kodu, ithal mal ve AB yöntemindeki ürün/proses sistem sınırlarına göre belirlenir; iki tanım ve hesap aynı kabul edilmemelidir. Kaynaklar [1], [2], [11].

1. **SKDM temel tanımları — (AB) 2023/956, m.3(17), (21), (22), (24), (27), (31), (34); m.7 ve Ek IV**
   https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/956/2025-10-20/eng
2. **Hesaplama ve süreç tanımları — (AB) 2025/2547, m.1(3), (7), (14), (16); m.3 ve m.6**
   https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2025/2547/oj/eng
3. **GRI 1: Foundation 2021 ve GRI 3: Material Topics 2021 — etki önemliliği**
   https://www.globalreporting.org/publications/documents/english/gri-1-foundation-2021/
   GRI 3: Material Topics 2021
4. **IFRS Vakfı — ISSB, IFRS S1 ve IFRS S2'ye giriş**
   https://www.ifrs.org/sustainability/knowledge-hub/introduction-to-issb-and-ifrs-sustainability-disclosure-standards/
5. **KGK — TSRS ve uygulama kapsamı hakkında sık sorulan sorular**
   https://kgk.gov.tr/surdurulebilirlik-sss
6. **ISO — ISO 14064-1:2018; ISO 14064-2:2019; ISO 14064-3:2019**
   https://www.iso.org/standard/66453.html · ISO 14064-2 · ISO 14064-3
7. **GHG Protocol — kurumsal emisyon kapsamları ve hesaplama araçları**
   https://ghgprotocol.org/calculation-tools-faq
8. **GHG Protocol — Scope 2 Guidance, Bölüm 5**
   https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/Scope%202%20Guidance_Final_Sept26.pdf
9. **(AB) 2025/2620 — SKDM sertifika sayısının ücretsiz tahsisata göre düzeltilmesi; m.1–3 ve Ek**
   EUR-Lex
10. **AB ETS — 2003/87/AT Direktifi, m.10a(1a)**
    https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2003/87/2024-03-01/eng
11. **Ellen MacArthur Foundation — döngüsel ekonominin temel ilkeleri**
    https://www.ellenmacarthurfoundation.org/topics/circular-economy-introduction/overview
12. **7552 sayılı İklim Kanunu — m.2(ı), m.2(bb), m.8(1)(ç)**
    Resmî Gazete, 09.07.2025/32951

Güncel web sözlüğü

www.acolveta.com/skdm-sozlugu.html

info@acolveta.com

6. TR ETS ve SKDM terimleri

Türkiye Emisyon Ticaret Sistemi (TR ETS)

Turkish Emissions Trading System

Türkiye'de belirli faaliyet ve tesisler için sera gazı emisyonlarını üst sınır, tahsisat ve piyasa işlemleri çerçevesinde yöneten ulusal sistemdir. Kapsam, dönem ve yükümlülükler 7552 sayılı Kanun ve TR ETS Yönetmeliğiyle belirlenir.

Kaynak [11], [13]

İzleme, Raporlama ve Doğrulama (İRD / MRV)

Monitoring, Reporting and Verification

Sera gazı verilerinin yöntemli biçimde izlenmesi, raporlanması ve bağımsız doğrulamadan geçirilmesi sürecidir. TR ETS'de izleme planı ve emisyon raporu hükümleri uygulanır.

TR ETS kayıtları Yönetmelik m.37 uyarınca en az 10 yıl saklanır.

Kaynak [11], [13]

Spesifik Gömülü Emisyon (SEE)

Specific Embedded Emissions

SKDM kapsamındaki malın birim miktarına düşen gömülü sera gazı emisyonudur. Ürün, üretim süreci ve ilgili öncül girdiler için AB metodolojisine göre hesaplanır.

Kaynak [1]

Yıllık 50 ton eşiği

50-tonne annual threshold

Belirli SKDM mallarında elektrik ve hidrojen istisnaları saklı kalmak üzere, aynı ithalatçı için takvim yılı boyunca ithal edilen malların net kütlesine uygulanan eşiktir. CN kodu, muafiyetler ve kapsam birlikte incelenmelidir.

Kaynak [1]

AB ETS ücretsiz tahsisatının kalan payı (CBAM Factor)

Remaining share of free EU ETS allowances

AB ETS ücretsiz tahsisatlarının SKDM malları bakımından korunmaya devam eden payıdır: 2026'da %97,5, 2034'te %0. SKDM'nin devreye giriş payından ayrıdır.

2003/87/AT, m.10a(1a); (AB) 2025/2620

6. TR ETS ve SKDM terimleri — devam

SKDM Devreye Giriş Payı

CBAM phase-in share

CBAM factor değerinin 1'den çıkarılmasıyla bulunan paydır. 2026'da %2,5'ten başlar ve 2034'te %100'e ulaşır; ücretsiz tahsisatın kalan payı değildir.

2003/87/AT, m.10a(1a)

Üçüncü Ülkede Ödenen Karbon Fiyatı İndirimi

Carbon price reduction

SKDM Tüzüğü m.9 kapsamında, menşe ülkede fiilen ödenmiş ve gerekli kanıtları sunulmuş karbon fiyatı için yetkili beyan sahibinin talep edebileceği koşullu indirimdir. Otomatik muafiyet değildir.

Kaynak [1]

Ücretsiz Tahsisat Düzeltmesi

Free allocation adjustment

SKDM sertifika yükümlülüğünü, AB üreticilerine verilen ücretsiz tahsisatların kademeli kaldırılışını yansıtacak şekilde ayarlayan mekanizmadır. Menşe ülkede ödenen karbon fiyatı indiriminden farklıdır.

SKDM Tüzüğü m.31 ve (AB) 2025/2620 uygulama kuralları.

Kaynak [1]

İzleme Planı

Monitoring Plan

Tesis emisyon verilerinin kaynaklarını, veri akışını, hesaplama yöntemini ve kontrollerini tanımlayan belgedir. SKDM planı ile TR ETS İzleme Metodolojisi Planı ayrı belgeler ve ayrı kurallardır.

Ürün ve sistem özelindeki geçerli kural kontrol edilmelidir.

Kaynak [1]

CN Kodu

Combined Nomenclature code

AB'nin malları gümrük tarifesinde sınıflandırmak için kullandığı birleşik nomenklatür kodudur. SKDM kapsamı ve ilgili varsayılan değer satırı ürünün doğru CN koduyla belirlenir.

Kaynak [1]